

vanja prof. Wahrunda zaustavijo, provzročil veliko razburjenje ne le med dijaki in profesorji, ampak tudi med prebivalstvom. Ne glede na škodo, ki jo trpe dijaki, ki so obvezani pohajati predavanja o kanoničnem pravu, pomenja ta suspenzija kazen profesorju in prvi korak do odstranjenja moža, ki ni klerikalcem po godu. Ni izključeno, da je bil ta sklep storjen po vplivanju vlade, ki se je očitno dala prestrašiti od teroristiških groženj klerikalnih agitatorjev in ki sedaj tem poslednjim gladi pota k prisvajanju vseučilišč, kakor so je klerikalci že napovedali. Interpelacija nadaljuje: To postopanje vlade pomenja atentat na svobodo vede in svobodnega znanstvenega pouka, z jamčenjem od konstitucionalnih zakonov. Dogodki zadnjih dni so dokazali, da je redni pouk na visokih šolah v nevarnosti po takih zakonitih odredbah. Iz teh vzrokov vprašujejo interpelantje ministra, kaj vse je storila vlada v zadnjih tednih, da je juridično fakulteto v Inomestu dovela do tega, da je suspendirala predavanja prof. Wahrunda in kaj misli storiti minister v zaščito avtonomije višjih učnih zavodov in svobode vede pred grožnjami in intrigami klerikalne stranke? — Nujni predlog za povišanje vojaškega kontingenta je sprejet z 280 proti 136 glasom. Nujnost je bila sprejeta le z dvema glasovoma večine. Glasovali so „za“: krščanski socialci, češki „Narodni klub“, nemško-nacionalna zveza, Poljaki, petero Rusinov iz Bukovine, klerikalni in liberalni Lah, nemški agrarci, dva člana „Jugoslovanske zveze“ in večji del „Slovenskega kluba“. „Proti“ so glasovali: socialisti, nemški in češki radikali in galški Rusini. Odtegnili so se glasovanju nemški liberalci izven zveze, razen dveh poslancev v si člani „Jugoslovanske zveze“ in dr. Benkovič, Grafenauer, dr. Korošec, Pišek in Roškar od „Slovenskega kluba“. Glasovala sta za zvišanje kontingenta, da bo 5000 mladencev več moralo v vojske vsako leto, tudi goriška klerikalna poslanca Fon in Gregorič. Glasovala sta za vladno proti ljudstvu. Glasovala sta za zvišanje krvnega davka med Slovenci.

* **Vojni proračun za l. 1909.** Generalni major v skupnem ministru, Hugo Hofmann, je te dni razpravljal v Budimpešti z državnim tajnikom v finančnem ministru Popovićem in državnim tajnikom v honvedskem ministru Bolgarom o vojaških postavkah, ki se jih ima uvrstiti prihodnje leto v vojni proračun. Predmet posvetovanja je bilo tudi povišanje častniških plač.

* **Proračun poljedelskega ministarstva.** V proračunskem odseku je poljedelski minister dr. Ebenboch poudarjal nasprotje med kmetijskim proračunom za l. 1901. in 1908. Leta 1901. je bila za pospeševanje kmetijstva v proračunu postavka 2.400.000 K, za leto 1908. pa je 8.600.000 K, torej za 262% več. Obljubil je pa tudi, da se bodo postavke proračuna, pri katerih je to še posebno potrebno, še zvišale, in se tozadevno že pogaja s finančnim ministrom. Posebno pozornost posvečuje poljedelsko ministru povzdigi živinoreje in bo tozadevno njegova prva naloga, razširiti med ljudstvom pouk glede konzerviranja krme; tudi zadržanje je važen činitelj v gospodarskem življenju in bo ena glavnih nalog poljedelskega ministarstva je podpirati. Do danes je število kmetijskih zadrug prekorajlo 8000, in te zadruge so združene v 40 zadrugnih zvezah, ki imajo svoje zastopstvo v splošni zvezi na Dunaju.

* **Delegacije** bodo, kakor poročajo, sklicane na kratko zasedanje meseca junija. Glavno zasedanje bo šele jeseni. Takrat povišajo oficirjem plače.

* **Zaradi drznega zapostavljanja slovenskega jezika** in kršenja obstoječih naredb in postav glede jezikovnih pravic pri uradih na Spodnjem Stajerskem je v državnem zboru interpeliral poslanec Roblek.

* **Pretepi na graškem vseučilišču.** Dne 16. t. m. so bili na vseučilišču v Gradu veliki krvavi izgredi. Neki član katoliškega akad. društva „Carolina“ je imel biti promoviran. K promociji je prišel tudi posl. Hagenkofer z okoli 150 kmeti. Svobodomiselniki dijaki so jim zastavili vhod. Nastal je strahovit pretep; tepli so se s palicami. Več oseb je bilo ranjenih. Policija je morala rabiti sablje in je tudi več oseb ranila. Izgredi so trajali do tri četrt na 2. uro. Kmetje so svobodomiselnike dijakke silno nabili. Končno sta morali oditi obe skupini. Napovedana promocija je bila odpovedana. V mestu je zaradi tega silno razburjenje.

* **Novi jezikovni zakon za Dalmacijo** je že gotov ter predložen osrednji vladi na Dunaju. Po tem zakonu bo v vseh strokah uradni jezik hrvaški, italijanski spisi se bodo reševali italijanski. Višje oblastni bodo s centralno vlado dopisovali nemški.

* **Jezikovni boj na Češkem.** V Kraljevih Vinogradih pri Pragi se je vršil shod čeških železniških uradniških društev. Na shodu se je zahtevalo popolno enakopravnost češkega jezika z nemškim na železnicah. Trije navzoči češki poslanci, pripadajoči mladočeški, češki socialni in agrarni stranki, so obljubili češkemu železniškemu uradnikom, da jih bodo najkrepkeje podpirali v njihovem boju za enakopravnost češkega jezika v uradnem občejanju.

* **Nuncij Granito di Belmonte.** — „Köln. Zeitung“ poroča, da dunajski nuncij

Granito di Belmonte na jesen odstopi in je sedaj že na dopustu. Odpoziv je v zvezi z afero Wahrund. Kakor prvi kandidat za dunajsko nunciature je baje sedanjí delegat v Carigradu, mons. Sardi.

* **Židje na dunajskem vseučilišču** so sedaj oficialno priznani kot „židovska“ narodnost.

* **Björnson češkemu dijaštvu.** Češko studentstvo je poslalo Björnsonu krasno zahvalno adreso za njega kampanjo v prid zatiranim Slovakom. Björnson se je sedaj zahvalil v presrečnih besedah. Navaja, da se je obrnil k prijateljem mirovne misli na Avstro-Ogrskem, ki so se na mednarodnih shodih ogrevali za mir v — Kitajskem morju, ali so se ogibali dotikati se domačih krivic. Tudi kakor pangerman sem — pravi Björnson — vedno govoril k svojim rojakom: Smoter pangermanov ne sme biti zatiranje drugih narodov, marveč spojit vse Germane na evropskem kontinentu s soplemenici na Angleškem in v Ameriki v varstvo miru; toda ni pričakovati, da pride do te zveze, dokler ne bo uravnano razmerje med Germani in Slovani na Avstrijskem, kar bi prispelo k rešitvi narodnostnega vprašanja na Ogrskem in na Balkanu. Ali avstrijski in ogrski prijatelji se izogibajo temu delu, da, celo mnogi mu nasprotujejo. Naj tedaj češki študenti delajo za ustanovitev stranke miru v prid Avstrije, Evrope in svetovnega miru. — Takemu pangermanu izrekamo seveda svoje simpatije.

* **Preganjanje uradnikov na Hrvaškem.** Kakor poroča „Obzor“, utegne masre-glovanje uradnikov na Hrvaškem za sedaj prenehati. Baron Rauch je sicer nameraval premestiti na Ogrsko še večje število uradnikov in tudi profesorjev. Medtem mu je pa ministrski predsednik dr. Wekerle dal umeti na jasan način, da je sedaj tega dovolj.

* **Židovsko vprašanje na Ruskem.** V Helsinkforsu je bil te dni kongres raznih društev s 135 delegati. Kongres je protestiral proti peticiji socialističnega poslanca Nuorterja, ki je v deželnem zboru predlagal, da se Židom, ki živijo v Finski nepretrgoma tri leta ter se bavijo s trgovino in rokodelstvom, podeli državljanska pravica. Sprejeta je bila tudi resolucija, ki zahteva glede Židov status quo. Židovsko vprašanje naj se vobče pusti pri miru.

* **Bolgarija.** Stambulovski režim se je na Bolgarskem preživel, narod se ne da več tlačiti in tiranizovati, kakor po starem, to je izprevidel tudi knez Ferdinand, zato se izkuša prilagoditi novemu položaju. Vdal se je v vseučiliščno vprašanje — in novo ministru pod predsedništvom Malinova obljublja razširiti politične pravice državljanov in demokratizirati upravo. Ministrski predsednik Malinov je razvil nedavno v Varni na nekem shodu v pričo vseh ministrov vladni program; daje to storil sedaj pred volitvami, ki bodo junija meseca, se zdi, kakor bi hotel malo poagitariti. Vse, kako je pa ta izjava glede notranje in zunanje politike bolgarske znamenita. V prvi vrsti obeta Malinov v imenu svoje vlade, da predloži novemu sobranju načrt novega volilnega reda, po katerem se uvaja za Bolgarsko proporcionalni volilni sistem. Obljublja nadalje, da bo branil politično in ustavno svobodo. Nadalje bo vlada skrbela za to, da se postavi bolgarsko vojsko na solidno podlago in da se v nji dvigne morala. Kar se tiče zunanje politike, je rekel Malinov doslovno: „Knežja vlada pazno zasleduje razvoj macedonskega vprašanja ter ne zanemari niti ene prilike, da označi to kot vprašanje Bolgarije in da treba pri reševanju tega slišati tudi bolgarski glas. Danes mora bolj kakor kdaj pred toliko Turčija kolikor vsa Evropa vedeti, da nas v tem vprašanju zanima edino-le izboljšanje usode kristjanov v Macedoniji. Gredoč proti temu smotru, bo imela reforma akcija v nas odkritosrčne pomočnike. Življenski gospodarski interesi kneževine nam zapovedno nalagajo, da poskrbimo za čim popolnejše železniške zveze na Balkanu, to pa v prvi vrsti s Turčijo pri Kustendilu, kar bo tudi ena najnujnejših skrbí bolgarske vlade.“ To je na kratko program današnje bolgarske vlade. Ob tej priliki naj samo omenimo, da je sedanji, na Bolgarskem veljavni volilni red v resnici že zastarel. Po tem volilnem redu je skoro vsa inteligenca izključena iz aktivnega političnega življenja. Na Bolgarskem nimajo volilne pravice: popi, častniki, državni uradniki in učitelji. Volilci so torej edino-le kmetje, trgovci in obrtniki. Da vlada postopa z njimi bolj svojevoljno nego bi mogla z inteligentnimi in izšolanimi volilci, je jasno. To veliko krivico bo Malinov morda tudi odstranil, kar bo Bolgarski, njenemu notranjemu vsestranskemu razvoju samo v korist. — V sifjskih vladnih krogih zatrjujejo, da bo sobranje sklicano takoj po volitvah, ki naj bi se že vršile 25. t. m. Na dnevnem redu tega izrednega zasedanja bo predlog, da se razveljavijo nekateri zakoni, sklenjeni pod prejšnjo stambulistiško vlado. Istočasno predloži vlada nekoliko novih zakonskih načrtov.

* **Razbit ženski shod v Londonu.** Na shodu emancipirank dne 11. t. m. zvečer v Cardiffu so bili veliki izgredi. Ženske so se morale umakniti na oder pred množico, ki je razbila okna, stole in se polastila zastav žensk. Trajalo je precej časa, da so napravili red.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Pedagoško društvo v Krškem 850 K kot čist dobiček jubilejnega koncerta z dne 9. maja t. l. — Živili to in onostranski posavski tovariši in tovarišice naprednega krškega in sevniško-brežiškega okraja! Vivat sequens! — Učiteljstvo meščanske šole v Krškem za maj 5 K. — Učiteljski zborna Vranskem 6 K. — Učiteljstvo v Rajhenburgu 8 K. — Tov. Ivan Schmeidek, učitelj na Rovih, za marec in april 4 K; skupaj 873 K; zadnjič izkazanih 1520 K 88 h; doslej darovanih 2393 K 88 h. Bog plati!

Vestnik.

Najvišja zahvala. Na občenem zboru „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju dne 20. aprila 1908, se je soglasno sprejel predlog, da se odposlje presvetlemu cesarju vdanostna brzojavka. Nato je došel odlok, ki ga prijavljamo v doslovnem prevodu:

Ad. št. 40 C. kr. okraj. glavarstvo B. H. Celje, dne 12. maja 1908.

Nj. bl. g. Fran Kocbek, predsednik društva slovenskih učiteljev v Celju, Gornji grad.

Z odlokom gospoda ministra notranjih zadev, z dne 3. t. m., št. 3701 M. I., so Njih c. kr. Apostolsko Veličanstvo za od društva slovenskih učiteljev v Celju po predsedniku Franu Kocbeku poslano brzojavno vdanostno izjavo blagovolili milostno izreči Najvišjo zahvalo.

Čast mi je, Vašemu blagorodju to naznaniti vsled odloka prezidija c. kr. štajerskega namestništva z dne 6. majnika 1908, št. 831/1908.

C. kr. okrajni glavar: Müller.

Dr. Lampe o učiteljstvu. Preteklo nedeljo je bil shod v Smartnem pri Litiji. Govoril je dr. Lampe, deželni odbornik in član deželnega šolskega sveta. Govoril je seveda tudi o učiteljstvu. Glasom „Slovenca“ (št. 114.) je bilo tako-le: „Dr. Lampe je omenil tudi učiteljstvo. Liberalci so se postavili na stališče, da je kaznivo dejanje, ako kak učitelj agitira za S. L. S. Tudi deželna vlada se je postavila na tako stališče. Zato pa povemo mi očitno, da hočemo enako pravico za vse, in da tudi liberalni učitelji ne bodo imeli večjih pravic od naših pristašev. Učitelji naj se zavedajo, da so dolžni otroke krščanskih staršev vzgajati po volji teh staršev. Liberalnih agitatorjev pa kranjska dežela ne bo plačevala! (Burno odobravanje.) Mi smo prijatelji šole, a branili bomo ljudstvo, kadar se mu bodo nalagala neopravičena in prehuda bremena.“ — Temu ni treba nobene opazke. Dejanja deželnega šolskega sveta govore dovolj glasno! Tudi dr. Lampe bi moral vedeti, da vzgajamo mladino po veljavnih, zakonitih predpisih. V ostalem so Lampetove besede — stara pesem.

Teorija in praksa. „Slovenec“ gloda naprej in naprej, in sicer zopet tov. Gangla in Žirovnika. To je morala klerikalnega dnevnika!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Sl. županstvo na Viču pri Ljubljani, 1. rok na račun pokroviteljine 50 K; g. I. Frišhič, potnik, v učiteljski družbi v Podobu daroval 3 K 14 h; g. Fr. Žagar ml. iz Starega trga pri Ložu za „Maravaleček“ 2 K; tov. Radoslav Knaflič z Gorice, 5 K, ker se ni mogel udeležiti jubilejnega koncerta v Celju; vesela družba v Kozjem 9-60 K; g. Ivan Soklič, trgovec s klobuki v Ljubljani, 10 K; g. Anton Adamič iz Ribnice na Dolenjskem, 80 h. Živili! Bog plati!

Jubilejni koncert na korist učiteljskemu konviktu bo priredilo kranjsko učiteljsko društvo ter sledilo Pedagoškemu društvu v Krškem. Ostala okrajna učiteljska društva, storite tudi vi tako! Če je eno društvo preslabotno, naj se združi dve sosednji društvi v ta namen. Ne gre toliko za umetnost in dovršenost koncerta ampak bolj za gmotni uspeh. Primorci, Stajerci, ganite se!

Razširjenje šole v Domžalah. Da se ustanovi v Domžalah 4. razred ljudske šole, bo 27. t. m. komisionalna obravnava.

Nemško-avstrijsko planinsko društvo šteje sedaj 350 podružnic in 78.552 članov.

Osebnosti na Kranjskem. Učiteljica Marija Frantarjeva je zaradi bolezni dobila dopust in jo bo nadomeščala dosedanja provizorična učiteljica Angela Miklavčičeva. Suplentinja na deški šoli v Kočevju Pavla Lehnerjeva in Vera pl. Gresslova sta imenovani za provizorični. Zaradi bolezni je dobila dopust učiteljica Helena Petschetova na dekliški šoli v

Kočevju in pride na njeno mesto izprašana učiteljska kandidatinja Pia pl. Koschinova.

Mesto vadiškega učitelja je razpisano, in sicer provizorično, do 10. junija t. l. na c. kr. moškem učiteljsku v Ljubljani.

Novo šolsko poslopje zgrade na Grosupljem na Dolenjskem.

Nad 700 reških gojencev ljudskih in meščanskih šol je obiskalo v nedeljo 17. t. m. postojnsko jamo. S seboj so pripeljali cigansko godbo ter uprizorili v hotelu pri „Kroni“ na dvorišču telovadbo. V kratkem obiščejo postojnsko jamo tudi gojenke višje dekliške šole iz Zagreba.

Umrl je na Remšniku na Štajerskem nadučitelj tov. J. Smole v 54. letu svoje dobe. Lahka mu zemlja!

Za Schulverein je darovala gospa Mayerjeva v Gorici 3000 K.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju z dne 14. t. m. 1. Predsednik predstavi in pozdravi novoimenovanega c. kr. okr. šolskega nadzornika Janko Janežiča. Nadalje poroča, da je imenovan za nadzornika nemških šol v Trzinu ter Uršulinkah v Skofiji Loki A. Belar, profesor v Ljubljani. Do konca šolskega leta imajo dopust: Marija Škaberne in Luka Knific podaljšana, nadalje Albina Prevc, učiteljica v Predvoru in Marija Frantar, učiteljica v Cerkljah. Prvo nadomestuje Karolina Zupančič, dozdaj v Besnici, drugo pa Angela Miklavčič, preje v Trzinu. Namesto zamrle Grozdane Padar je v Poljanah začasnoma nastavljen Marija Pogačnik. Alojzija Štebi je postala definitivna na enorazrednici v Kokri. Šturminka šola v Trzinu še ni odprta, ker še niso adaptirani prostori. Ministrstvo je zavrnilo utok občine Kranj za razširjenje dekliške šole. — II. Ker je v Olševku postavno število šolskih otrok, se sklana, ondotno enorazrednico razširiti v dvorazrednico, ravnotako ekskurendno šolo na Malenskem vrhu v enorazrednico. Emi Peče, učiteljica v Seleh, se pripozna druga starostna doklada. Reši se nekaj prošelj za podporo.

Učiteljski krožek D. M. v Polju, se je vršil 14. t. m. na Vevčah ob številni udeležbi gostov, katerim vsa čast, a učitelj oziroma učiteljice, spadajočih k temu krožku, izvemski Poljcev niti enega ni bilo. Nov dokaz, kako malo smisla za prijateljstvo imamo v ljubljanski okolici. Pikre besede mi silijo y pero, a naj jih raje opustim, ker si sodbo o tem naredi lahko vsak sam.

Umrl je pri Sv. Duhu na Stari gori dne 1. maja upokojeni učitelj Fran Golob, star 86 let. R. i. p.!

Jubilejske znamke po 10 h pridejo koncem tega meseca iz prometa. Vzrok je baje to, ker se da na teh znamkah izbrisati poštni pečat.

Štajerski deželni šolski svet je v svoji seji dne 7. maja t. l. odredil sledeče: Definitivni nadučitelji so postali: v Zidanem mostu Franc Meško, dosedaj v Selu, na Runči Ivan Bertot, dosedaj definitivni učitelj istotam, pri Sv. Bolfenu pri Središču Franc Cajnko, dosedaj učitelj istotam. Definitivni so postali: v Sromljah Rudolf Petrič, dosedaj provizorični učitelj istotam, v Arčičah Alojzij Voglar, v Podovi, Pavlina Kosčeva in Elizabeta Jugova, pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža Franc Karbaš in v Črešnjaveh Marija Stegnarjeva in Neža Kunejeva.

Oskrunjeval je katehet na ljudski šoli v Miljah blizu Trsta učenke 3. razreda devet do enajstletne deklice. Stvar preiskuje sodnija.

Velike počitnice na ljudskih šolah v ljutomerskem okrajnem glavarstvu ostanejo tudi letos od 15. julija do 15. septembra.

Slavnost odkritja Trubarjevega spomenika, ki je bila prvotno določena na dan 28. junija t. l., se je morala preložiti na mesec september, ker ni mogoče, da bi bil spomenik gotov že do konca prihodnjega meseca. Z ozirom na to se najbrže odgodi na jesen tudi kongres slovanskih književnikov in časnikařev.

Iz Ljutomera nam poročajo: Bela nedelja nam je nudila priliko občudovati nadebudno mladino Franc-Jozefove šole. Ta prireditelj je uspeval v vsestransko veliko zadovoljnost. V pozdrav nam je podaril dobro vezban dekliški zbor Kosijev venček triglasnih narodnih pesmi. Nežni, lahno se tresoči glasovi mladih grl so zveneli tako ljubko, tako milo, da je marsikomu porosila oko solza ginjenosti in veselja. Kdor je imel odprta ušesa, se mu je odprlo tudi srce in čutil je blažilno moč otroškega petja. Po petju so igrali. — Da igralci znajo svoje vloge, o tem nismo dvomili; a očarala nas je živahnost predstavljanja in sigurno kretanje mladih diletantov. Če kratko recenziramo: V prvi igri je zlasti ugajala „Skrb“, pri drugi, ki jo je priredila gđ. Erna Razlagova, smo občudovali staro mater. V zadnji igri nas je iznenadil varni nastop igralk, od gospe Srebetove pa do male Nadice. Posebno so se odlikovale: učiteljica francoščine, Ilka in modistinja. V odmorih je pokazala občudovanja vredno spretnost na klavirju učenka Minka Zacherlova. — In komu smo hvaležni za ta užitek? Predvsem premarljivi gđ. Erni Razlagovi, ki slovi še iz prejšnjih let kot izvrstna, jako rutinirana režiserka, dalje učiteljema K a r b i in Z a c h e r l u. Kdor ve, kakšna briga je z odraslimi igralci, bo znal ceniti zasluge naših vrlih prirediteljev; zakaj